Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Europos gynybos pramonės plėtros programos“

(COM(2017) 294 final)

(2018/C 129/08)

Pranešėjas **Antonello PEZZINI**

Bendrapranešėjis **Éric BRUNE**

Konsultavimasis	2017 6 7
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI)
Priimta CCMI	2017 11 16
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 12 7
Plenarinė sesija Nr.	530
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	133 / 2 / 5

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas tvirtai pritaria, kad reikia pradėti įgyvendinti Europos gynybos pramonės sektoriaus plėtros programą, siekiant kuo skubiau – atsižvelgiant į dabartinę geopolitinę padėtį – sukurti bendrą integruotą sąveikią gynybos sistemą, taip pat gerinti Europos gynybos ([1]) pramonės strateginį savarankiškumą ir kurti tvirtą bendrą technologinę ir pramoninę bazę.

1.2. EESRK nuomone, labai svarbu vadovautis nauju požiūriu, pagal kurį į nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo (PESCO) sistemą įtraukiama Lisabonos sutarties pagrindinė nuostata, galinti veikti kaip politinis „inkubatorius“ ir padėti sukurti Europos gynybą, siekiant paskatinti valstybių narių pasirengimą ir įsipareigojimus pagal Europos Sąjungos sutarties 42 straipsnio 6 dalį ir 46 straipsnį, taip pat pagal Sutarties protokolą Nr. 10.

1.3. EESRK mano, kad tik įtraukus ir plataus užmojo nuolatinis struktūrizuotas bendradarbiavimas ([2]), kuris leistų sudaryti privalomų kriterijų ir įsipareigojimų sąrašą, gali paskatinti procesą, padėsiantį išspręsti paklausos ir pasiūlos susiskaidymo problemą ir palaipsniui kurti skaidrią ir atvirą Europos rinką.

1.4. EESRK mano, kad Reglamentas dėl Europos gynybos pramonės sektoriaus plėtros programos turi būti susietas su bendra pramonės strategijos vizija, pagal kurią būtų siekiama veiksmingai įtraukti Europos gamintojus ir vartotojus (dalyvaujant bent trims valstybėms narėms) į finansuojamus projektus ir į produktų bei paslaugų pirkimą.

1.5. Komitetas tvirtai pritaria, kad reikalingas Europos lygmens struktūrinis dialogas, derinamas ir koordinuojamas su NATO ([3]), taip pat Gynybos ministrų taryba, kad būtų galima parengti ilgalaikes politines gaires ir sukurti konsultacijų ir tikrai europinių sprendimų priėmimo forumą.

1.6. EESRK mano, kad būtina užtikrinti Europos gynybos pramonės plėtros programos valdymą, kad būtų galima nustatyti bendrus ir konkrečius tikslus, pasitelkiant:

— pramonės ekspertų patariamąjį komitetą, nustatantį darbo programos prioritetus, ir valdymo komitetą, kuriame dalyvauja valstybės narės;

([1]) OL C 288, 2017 8 31, p.62.
([2]) Žr. 2017 m. birželio 22–23 Europos Vadovų Tarybos išvadas.
([3]) Žr. 2016 m. liepos 8 d. bendrą deklaraciją.

1.7. Reglamentu turėtų būti užtikrinta:

— tinkama geografinė Europos šalių pusiausvyra,

— didelės dalies mažųjų įmonių dalyvavimas,

— kad bus išspręsta Europos gynybos pramoninės ir technologinės bazės (EGPTB) darbuotojų darbo vietų nesaugumo problema siekiant patvirtinti ES finansavimo pagrįstumą,

— socialinių ir aplinkos standartų laikymasis, visų pirma ekologinio projektavimo ir darbo saugos ([4]), siekiant apsaugoti šios pramonės kompetenciją,

— skaidrios galimybės visoms ES įmonėms, neatsižvelgiant į jų veiklos vietą ir dydį, dalyvauti Europos gynybos pramonės plėtros programoje.

1.8. EESRK pritaria, kad Europos gynybos pramonės plėtros programos veiksmais turėtų būti siekiama kurti produktus ir paslaugas, taip pat kurti prototipus.

1.9. EESRK mano, kad rengiantis įgyvendinti bendrą Europos gynybos sistemą reikia kurti ir **plačiu mastu skatinti Europos gynybos ir saugumo kultūrą**, kuri įprasmintų Europos pilietybę.

2. **Įvadas**

Istoriškai, kuriant Europą, buvo nuolat diskutuojama dėl bandymo sukurti bendrą Europos gynybos sistemą, tačiau tai buvo labai opus klausimas.

2.1. Pirmasis bandymas šioje srityje buvo 1954 m. sukurta Europos gynybos bendrija (EGB), žlugusi 1954 m. rugpjūčio 30 d. Antrasis žingsnis – 2000 m. pradėta įgyvendinti bendra saugumo ir gynybos politika, o 2004 m. sukurta Europos gynybos agentūra. Tolesni veiksmai – Visuotinės ES strategijos ([5]) kūrimas ir galiausiai 2016 m. paskelbta bendra ES ir NATO deklaracija ([6]).

2.2. Tolesnė Europos gynybos pramonės sektoriaus plėtra ne tik suteiks daug naudos Europos ekonomikai, bet, jei bus valdoma vadovaujantis toliaregišku požiūriu, gali būti platesnės ir tinkamesnės vizijos, kurios tikslas – tikros europinės gynybos sukūrimas, kertinis akmuo.

2.3. Būtina, nors ir lėtai, plėsti nacionalinės gynybos viziją, kuri, be kita ko, neatitinka esamų stiprių politinių ir karinių sąjungų pasaulyje ir kuri atskleidė Europos politinį trapumą ir silpnumą per svarbiausius pasaulio įvykius; ji galėtų būti grindžiama Parlamento ir Tarybos iniciatyva, kuri, pasitelkiant Komisijos veiksmus, gali paskatinti Europos gynybos pramonę ir rinką.

2.3.1. Europos gynybos pramonės sektorius, kaip pramonės, kuri gamina ir tiekia prekes ir paslaugas ES valstybių narių ginkluotosioms, policijos ir saugumo pajėgoms, visuma, įvairiais požiūriais pasižymi savitais ypatumais: technologijų pokyčiai iš esmės keičia gynybos ir saugumo pobūdį darydami didelį poveikį Europos pramonei, pradedant didžiųjų duomenų naudojimu, taip pat bepiločių transporto priemonių ir aparatų naudojimu ir baigiant dirbtiniu intelektu.

2.3.2. Europos ekonomikos požiūriu: sektorius, kurio apyvarta sudaro 100 mlrd. EUR per metus ir kuriame dirba 1,4 mln. aukštos kvalifikacijos darbuotojų ([7]), yra pirmaujantis Sąjungos sektorius, darantis didelę įtaką kitiems sektoriams, kaip antai elektronikos, aviacijos, laivų statybos, kosmoso pramonės ir techninės tekstilės sektoriams.

2.3.3. Technologiniu požiūriu: nuolatinėmis pastangomis kurti pažangiąsias technologijas stiprinamas Sąjungos konkurencingumas, nes kuriamos atžalinės įmonės, kurias reikia remti siekiant integruoti civilines technologijas į sudėtingas sistemas, pritaikomas atsižvelgiant į konkrečius gynybos ypatumus.

([4]) ISO 14000 ir ISO 18000, ISO 14006 ir ISO 45001, ISO 14006.
([5]) Europos Sąjunga, *Shared Vision, Common Action*, 2016 m. birželio mėn., https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.
([6]) Bendra deklaracija, Varšuva, 2016 m. liepos 8 d., http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm
([7]) Europos aeronautikos ir gynybos pramonės asociacija (*Aerospace and Defence Industries Association of Europe*), 2017 m.

2.3.4. Vidaus rinkos požiūriu: gynybos rinka tradiciškai išliko atskirta nuo Europos bendrosios rinkos kūrimo, o dėl išlikusių atskirų 27 šalių rinkų, turinčių atskiras nacionalines programas, nebuvo galima išnaudoti masto ekonomijos gamyboje ([8]).

2.3.5. Paklausos požiūriu: gynybos pramonės sektorius daugiausia priklauso nuo paklausos atskirose valstybėse ir nuo jų nacionalinių biudžetų. Per pastarąjį dešimtmetį ES gynybos biudžetai sumažėjo maždaug 2 mlrd. EUR ir 27 ES valstybės narės į gynybą vidutiniškai investuoja 1,32 % BVP.

2.3.6. Strateginiu požiūriu: jeigu Europa turi užtikrinti tinkamą savo piliečių ir įmonių saugumo lygį, apsaugoti teritorijos vientisumą bei sienų neliečiamumą ir prisiimti atsakomybę pasaulyje, ji privalo užtikrinti patikimus gynybos pajėgumus, taip pat tinkamą strateginį savarankiškumą ir technologijų bei pramonės plėtrą, pagrįstą bendra Europos baze.

2.4. Dabartinė situacija gali pakenkti Europos pajėgumams įveikti naujus iššūkius saugumo srityje, atsižvelgiant į vis sparčiau senstančius įrenginius ir augančias įrangos kainas ([9]).

2.4.1. Šiuo metu investicijos į visos Europos gynybą sudaro mažiau nei pusę Amerikos investicijų į šį sektorių.

2.5. Nors Europos gynybos pramonė, globalizuodama gamybą ir pardavimą, eksportu sugebėjo bent iš dalies kompensuoti sumažėjusį vidaus užsakymų skaičių, dėl išlikusio gynybos politikos susiskaidymo vis labiau pastebimi trūkumai ir neveiksmingumas, susiję su:

— masto ekonomijos nuostoliais,

— nuolat didėjančiomis produkcijos vienetų gamybos sąnaudomis,

— konkurencijos tarp įmonių nebuvimu gamybos šalyse,

— skirtingais techniniais normatyviniais standartais,

— lėtesniais naujovių diegimo tempais,

— didėjančiu technologiniu atotrūkiu, palyginti su pirmaujančiomis ne ES įmonėmis,

— pernelyg didele priklausomybe nuo užsienio tiekėjų.

2.6. Tokia padėtis gali taip pat pakenkti Europos pajėgumams įveikti naujus iššūkius, atsižvelgiant į nustatytas santykinai mažas išlaidas kartu su nepakankamu valstybių narių politikos koordinavimu.

2.6.1. Be to, 80 % viešųjų pirkimų gynybos srityje vykdomi tik nacionaliniu lygmeniu, todėl akivaizdžiai dubliuojasi išlaidos.

2.7. Europos Sąjungos šalių ginkluotosios pajėgos pasiekė veikimo požiūriu aukštą integracijos lygį ir turi ilgą bendradarbiavimo patirtį, tačiau išlieka 27 visiškai atskiros struktūros ir teikiamos tik nacionalinės techninės priežiūros paslaugos, nors vis dažniau vykdomos įvairaus pobūdžio iniciatyvos, kuriose taikomas pajėgumų telkimas ir dalijimasis jais ([10]).

2.8. Įvairiuose Visuotinės ES strategijos (VESS) dokumentuose nustatyti penki konkretūs tikslai, ypač svarbūs Europos gynybai:

1. turėti karinius pajėgumus visose srityse (angl. *full-spectrum*) – ant žemės, ore, kosmose ir jūroje;

2. užtikrinti technologines ir pramonines priemones, kad būtų galima išvystyti ir išlaikyti karinius pajėgumus, būtinus norint veikti savarankiškai;

3. investuoti į nuotoliniu būdu pilotuojamus orlaivius;

([8]) SWD(2017) 228 final, 2.2 punktas.
([9]) Žr. 9 punktą.
([10]) Žr. pvz., programas „Eurofighter Typhoon“ ar A400M.

4. investuoti į palydovinį ryšį, galimybę savarankiškai patekti į kosminę erdvę ir nuolatinį Žemės stebėjimą;

5. suteikti valstybėms narėms apsaugos nuo kibernetinių grėsmių priemones ir teikti joms pagalbą.

2.9. Iniciatyvų paketu, į kurį įtrauktas pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo sukuriama Europos gynybos pramonės plėtros programa, ir pasiūlymas sukurti Europos gynybos fondą, skirtą paremti investicijas į bendrus mokslinius tyrimus ir bendrą gynybos įrangos ir technologijų plėtrą, siekiama pradėti gynybos ir saugumo sektoriaus reformos procesą, kurio tikslas:

— stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą ir rengti naujas bendradarbiavimo programas,

— mažinti kliūtis tarp nacionalinių rinkų,

— padėti Europos gynybos pramonei tapti konkurencingesnei,

— skatinti civilinių ir karinių mokslinių tyrimų sąveiką,

— nustatyti sektorius, pvz., energetikos, kosmoso ir dvejopo naudojimo technologijų, galinčius prisidėti prie Europos gynybos pajėgumų stiprinimo.

2.9.1. Kad būtų galima įveikti sektoriui kylančius pasaulinius iššūkius, reikia išnaudoti Europos gynybos agentūros potencialą siekiant nustatyti bendras veiksmų sritis, dėl kurių sprendimą priims valstybės narės.

2.10. 2016 m. gruodžio 15 d. Europos Vadovų Taryba paprašė Komisijos „per 2017 m. pirmąjį pusmetį pateikti pasiūlymus dėl Europos gynybos fondo sukūrimo, įskaitant galimybę bendrai plėtoti pajėgumus, dėl ko bendrai susitartų valstybės narės“ ([11]). 2017 m. kovo mėn., per bendrą Užsienio reikalų tarybos ir Gynybos tarybos posėdį, Europos Vadovų Taryba išvadose paragino sukurti Karinių misijų planavimo ir vykdymo centrą (MPCC), taip pat naują struktūrą, siekiant stiprinti ES pajėgumus reaguoti greičiau, veiksmingiau ir darniau.

2.11. 2017 m. birželio 22–23 d. Europos Vadovų Taryba nutarė, kad „reikia pradėti įtraukų ir plataus užmojo nuolatinį struktūruotą bendradarbiavimą“ ir sudaryti privalomų kriterijų ir įsipareigojimų sąrašą, visapusiškai laikantis Europos Sąjungos sutarties 42 straipsnio 6 dalies ir 46 straipsnio, taip pat Sutarties protokolo Nr. 10, suderinant su nacionaliniais gynybos planais ir valstybių narių prisiimtais atitinkamais įsipareigojimais NATO ir JT ([12]).

2.12. Parlamentas (EP) savo ruožtu toliau prašė stiprinti ES valstybių narių bendradarbiavimą gynybos srityje, taip pat visapusiškai įgyvendinti Lisabonos sutartį saugumo ir gynybos srityse. Europos Parlamentas savo 2016 m. lapkričio 22 d. rezoliucijoje dėl Europos gynybos sąjungos ([13]) „paragino Europos Vadovų Tarybą vadovauti laipsniškam Sąjungos bendros gynybos politikos formavimui“ ir skirti papildomų finansinių išteklių jos įgyvendinimui.

2.12.1. Be to, Europos Parlamentas pabrėžė būtinybę valstybėms narėms turėti patikimų karinių pajėgumų ir paragino valstybes nares stiprinti bendradarbiavimo pastangas, taip pat dar kartą paragino sistemingai derinti karinius reikalavimus vykdant koordinuotą planavimo procesą, suderintą su NATO gynybos planavimo procesu ([14]).

2.13. Komitetas savo ruožtu ne kartą pareiškė savo nuomonę dėl gynybos politikos ([15]) ir ragino „siekti didelės kokybinės pažangos Europos bendradarbiavime gynybos srityje“ atsižvelgiant į tai, kad „ES gynybos rinka ir pramonė yra pernelyg susiskaidžiusios ([16])“.

([11]) 2016 m. lapkričio 15 d. Užsienio reikalų tarybos išvados.
([12]) Žr. 2 išnašą.
([13]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0435+0+DOC+XML+V0//LT
([14]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0456+0+DOC+XML+V0//LT
([15]) OL C 288, 2017 8 31, p. 62; OL C 67, 2014 3 6, p. 125; OL C 299, 2012 10 4, p. 17; OL C 100, 2009 4 30, p. 114; OL C 100, 2009 4 30, p. 109.
([16]) OL C 288, 2017 8 31, p. 62.

3. **Europos Komisijos pasiūlymas**

3.1. Europos Komisija siūlo sukurti Europos gynybos pramonės sektoriaus plėtros programą ir 2019 m. sausio 1 d. – 2020 m. gruodžio 31 d. laikotarpiui skirti jai 500 mln. EUR, siekiant:

— stiprinti ES gynybos pramonės konkurencingumą ir inovacinį pajėgumą remiant veiksmus jų plėtojimo etape ir skatinant visų formų inovacijas;

— stiprinti įmonių bendradarbiavimą technologijų ir produktų plėtojimo etape;

— remti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, visų pirma išnaudoti mokslinių tyrimų rezultatus;

— skatinti įmonių bendradarbiavimą siekiant sumažinti dubliavimosi atvejus ir išsiskaidymą ir kurti masto ekonomiją.

3.2. Sąjungos finansinė parama teikiama dotacijų ir finansinių priemonių forma arba rengiant viešuosius pirkimus, siekiant remti gynybos produktų, komponentų ir technologijų dizaino kūrimą, techninių specifikacijų apibrėžimą, prototipų kūrimą, bandymus, kvalifikavimą ir sertifikavimą.

3.3. Siūlomi tinkamumo kriterijai yra šie: pasiūlymus bendradarbiauti turi pateikti bent trys įmonės, kurios yra įsisteigusios bent dviejose skirtingose valstybėse narėse; finansavimo norma bus ne didesnė kaip 20 % visų su prototipo kūrimu susijusio veiksmo sąnaudų, o visais kitais atvejais gali būti finansuojamos visos išlaidos.

4. **Bendrosios nuostatos**

4.1. EESRK palankiai vertina iniciatyvas, skirtas ateities iššūkiams įveikti ir piliečių saugumui užtikrinti, įskaitant kibernetinį saugumą, stiprinant Europos gynybos pramonės strateginį savarankiškumą ir kuriant tvirtą bendrą Europos pramoninę ir technologinę bazę.

4.2. Komitetas tvirtai remia Europos gynybos pramonės sektoriaus plėtros programos įgyvendinimą parengiant reglamento projektą, **kaip pirmą žingsnį, kurį reikia tobulinti ir stiprinti**, visų pirma kalbant apie šiuo metu tam skiriamas lėšas, kad, atsižvelgiant į dabartinę geopolitinę padėtį, kuo skubiau ypač MTTP lygmeniu būtų sukurta bendra gynybos sistema.

4.3. EESRK nuomone, atėjo laikas sukurti veiksmingą, efektyvią ir konkurencingą **bendrą 27 ES valstybių narių Europos gynybos rinką**, kuri:

— būtų atviresnė ir nesusiskaidžiusi standartų, techninių specifikacijų ir ES sertifikavimo požiūriu;

— turėtų geresnes galimybes apsirūpinti žaliavomis;

— teiktų konkrečią paramą mažosioms ir vidutinėms įmonėms;

— suteiktų galimybes lengviau gauti finansavimą ir informaciją ir patekti į kitas rinkas;

— pasižymėtų aiškiu vaidmenų pasiskirstymu;

— veiksmingai naudotų energetikos ir kosmoso infrastruktūras;

— užtikrintų geresnę sienų apsaugą ir būtiną jūrų saugumą;

— vykdytų prognozavimo veiklą ir kurtų bendrą visos ES viziją;

— siektų tvaraus ir socialiai priimtino vystymosi, kad būtų sprendžiama darbo vietų nesaugumo problema,

— sudarytų palankesnes ES vidaus prekybai šiuo tikslu supaprastinant laikinąjį importą tarp įmonių įgaliotiesiems ekonominės veiklos vykdytojams (AEO) ([17]).

([17]) AEO – įgaliotasis ekonominės veiklos vykdytojas laikosi nustatytų standartų, kuriais užtikrinamas tarptautinės tiekimo grandinės saugumas.

4.3.1. EESRK yra įsitikinęs, kad tik Europos gynybos technologinėje ir pramoninėje bazėje dirbančių darbuotojų darbo vietų nesaugumo problemos sprendimas leis įmonėms įgyti įgūdžių ir pasiekti Europos gynybos pramonės plėtros programoje nustatytus tikslus.

4.4. Komitetas mano, kad Europos gynybos pramonės plėtros programai skirtas labai mažas **finansavima**s, todėl jai taip pat turėtų būti skirta ESIF parama „siekiant užtikrinti geriausią įmanomą poveikį užimtumui, įskaitant dvejopo naudojimo technologijas, susijusias su saugumo ir gynybos pramone, remiant bendros, tvirtos ir tiksliau apibrėžtos Europos gynybos pramoninės ir technologinės bazės […] sukūrimą“ ([18]).

4.5. EESRK taip pat mano, jog nurodyti tinkamumo kriterijai yra nepakankami, kad būtų užtikrinta **veiksminga Europos masto technologinė ir pramoninė veiksmų bazė**: reikėtų numatyti bent tris nepriklausomas įmones iš bent trijų skirtingų valstybių narių, taip pat naudotojų grupes, sudarytas iš mažųjų įmonių.

4.5.1. Be to, turėtų būti užtikrinta tinkama pusiausvyra tarp įvairių Europos šalių, taip pat aktyvus mažųjų įmonių dalyvavimas.

4.6. EESRK tikisi, kad Europos finansavimu bus užtikrinta, kad plėtros veikla visų pirma bus naudinga Europos įmonėms.

4.7. Komitetas taip pat tikisi, kad gynybai skirtų ginklų eksporto taisyklės bus suderintos Europos lygmeniu, remiantis visų Europos Sąjungos valstybių narių pasirašytoje ir ratifikuotoje Sutartyje dėl prekybos ginklais nustatytomis taisyklėmis, siekiant pašalinti galimą konkurencijos tarp Europos įmonių iškraipymo priežastį, dėl kurios būtų apsunkintas patekimas į eksporto rinką.

4.8. Dėl veiksmų pobūdžio EESRK mano, kad ypač svarbu spręsti Europos gynybos pramonės darbuotojų darbo vietų nesaugumo problemą. ES finansavimu turi būti siekiama stiprinti Europos gynybos technologinės ir pramoninės bazės kompetenciją. Pramonės kompetencija priklauso nuo darbuotojų, todėl būtinas ilgalaikis ir saugus pastarųjų ir jas įdarbinusių įmonių bendradarbiavimas.

4.9. EESRK nuomone, tas pats pasakytina ir apie **projektų atrankos kriterijus** į kuriuos reikėtų įtraukti:

— numatomą kiekybinį ir kokybinį darbuotojų įgūdžių didinimo poveikį,

— papildomą kokybinį veiksnį – pakankamą mažųjų ir vidutinių įmonių dalyvavimą,

— socialinių ir aplinkos standartų laikymąsi ([19]).

4.9.1. EESRK mano, kad reikėtų numatyti nuolatinių programų, skirtų projektams ir mažosioms įmonėms, kvotą (pvz., 10 %), nes tai leistų užtikrinti tolygesnį visų veiklos subjektų dalyvavimą plėtojant technologijas ir novatoriškus produktus bei paslaugas gynybos sektoriuje.

4.10. EESRK mano, kad būtina į Komisijos įgyvendinimo įgaliojimus įtraukti Europos gynybos pramonės plėtros programos valdymą, kad būtų galima nustatyti bendrus ir konkrečius tikslus, pasitelkiant:

— valstybių narių pramonės ekspertų patariamąjį komitetą, kuris pasiūlytų prioritetines temas,

— valstybių narių atstovų programos valdymo komitetą, kuris padėtų išlaikyti geopolitinę pusiausvyrą visoje Sąjungoje.

5. **Veiksmai, kurių reikia imtis**

5.1. pabrėžti svarbų Europos gynybos vaidmenį ginant Europos saugumo interesus ir vykdant prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus, taip pat ginant demokratiją ir teisinę valstybę;

5.2. pabrėžti ginkluotųjų pajėgų pajėgumus ir profesionalumą, kadangi šis sektorius tradiciškai skatina mokslinius tyrimus ir inovacijas, taip pat yra Europos gamybos sistemos verslo ir ekonomikos atgaivinimo varomoji jėga;

([18]) ESIF: Europos strateginių investicijų fondas – žr. nuomonę OL C 75, 2017 3 10, p. 57.
([19]) Žr. 4 išnašą.

5.3. stiprinti Europos tapatybės ir priklausymo jai jausmą skatinant įvairių šalių piliečius vadovautis ta pačia vertybių sistema;

5.4. gerinti Europos piliečių žinias apie ES karines struktūras ir institucinę gynybos veiklą, didinti su tuo susijusį jų sąmoningumą ir paramą;

5.5. gerinti piliečių žinias, didinti jų sąmoningumą ir paramą gynybos priemonių technologinės plėtros veiklos, darančios tiesioginę įtaką pilietinei visuomenei ir šalies vystymuisi, atžvilgiu;

5.6. plėtoti su naują bendra strategija susijusią komunikaciją, siekiant turėti vis geriau parengtų ir kvalifikuotų darbuotojų Europos komunikacijos srityje. Ši veikla turi būti pagrįsta pagrindiniu rengimo ir koordinavimo principu, suformuluotu vadovaujantis Europos koordinavimo metodu, suderintu su NATO.

5.7. Kibernetinis saugumas ir kibernetinė gynyba – sektoriai, kuriuose gynyba yra pamatinis veiksnys Europoje, susijęs su iššūkiais kibernetinėje erdvėje, naujoje srityje, atsiradusioje greta tradicinių karinių sričių.

Briuselis, 2017 m. gruodžio 7 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas
Georges DASSIS